

**DEMONICUL DE FACTURĂ POPULARĂ
ÎN OPERA LUI ION CREANGĂ ȘI A LUI I. L. CARAGIALE**
The Folk Demonic in the Work of Ion Creangă and of I. L. Caragiale

Adela DRĂUCEAN¹

Abstract

“The after-world” is a world of “spirits” according to popular beliefs, acting in the universe, but especially upon the mortals. Demons belong to this world of spirits, usually antagonizing the celestial divinity. These malefic spirits gave birth to a series of myths that became an inexhaustible source of inspiration for literature. That explains why demons are no longer those terrifying ghosts but are rather inferior to or allied with man. Both Creangă and Caragiale depicted the folk mentality in their narratives with spirits from the underworld.

Keywords: devil, demon, Aghiuță, grotesque, folk vision

Adversarul lui Dumnezeu, ce devine personaj principal al mitologiei și al religiei românești, întruchipare a răului și a vicleniei supreme, este *diavolul, dracul, demonul, Nefărtatul, Aghiuță*. În popor, dracul este „preluat, transfigurat, adaptat teomahiei creștine, devenind astfel reprezentantul unicei puteri a răului în lume, împotriva căruia creștinismul duce o luptă de exterminare” (Vulcănescu, 1985: 309), luptă ce începe prin ascunderea numelui, astfel încât este numit printr-o varietate impresionantă de termeni (circa 90), cei mai mulți având valoare eufemistică. Termenii *diavol* și *drac* se suprapun aproape perfect. Cuvântul *diavol* este de origine livrescă și a pătruns la noi prin intermediul cărților religioase din limba slavă, cu sensul de *cel care dezbină, care stimulează invidia și ura*. Termenul sinonim *drac* este moștenit din latinescul *draco, -nis*, ce avea sensul de *dragon* sau desemna *șarpele protector al casei, așadar o ființă pozitivă*. Conotațiile negative au apărut sub influența creștinismului, transferându-i-se atributele *diavolului*. Cei doi termeni au un statut special, pentru că sunt, fără îndoială, termenii cei mai supuși tabuizării. De obicei rostirea cuvintelor *diavol* și *drac* este evitată, mai ales în vorbirea populară, deoarece se crede că simpla rostire ducea la apariția lui. Totuși, când se rostește numele acestui duh necurat, pentru a nu avea putere asupra omului, în viziunea populară este imaginat ca inferior muritorului. Cu alte cuvinte inteligența umană subclasează puterile malefice ale spiritelor întunecate.

Întâietatea minții în fața forței va fi regăsită și în poveștile cu draci ale lui Ion Creangă: *Dănilă Prepeleac* și *Ivan Turbincă*. Scriitorul, spre deosebire de tradiția bisericească ce prezintă reprezentanții iadului într-un mod terifiant, îi înzestrează cu trăsături umane (frică, prostie), încât un muritor isteț ajunge să-i păcălească. Și în cazul acestor istorisiri autorul adoptă același mod de a trata fantasticul în spiritul realist, susținut de culoarea

¹ Lector univ. dr., Universitatea „Aurel Vlaicu”, Arad

locală și țărănească. Prima parte din *Dănilă Prepeleac* este relatarea despre schimbul dezavantajos pe care-l face un țăran. Prin experiența sa păgubitoare și dureroasă, de a avea o pereche de boi și a ajunge în posesia unei pungii, Dănilă începe să se dezmeticească din prostie: „Dintr-o păreche de boi (de-a mai mare dragul să te uiți la ei), am rămas c-o pungă goală. Măi, măi, măi, măi! Doar știu că nu mi-i acum întâiași dată, să merg la drum; dar parcă *dracul mi-a luat mințile*!”. Însuși protagonistul negoțului admite amestecul în treburile lui al unor forțe malefice din sfera fantasticului. Dorința de schimbare în bine a păgubitelui este încercarea lui de a ridica o mănăstire și de a se călugări. Din acest moment se conturează un alt motiv, cel al dracului păcălit de un om. Acum, Dănilă se transformă din personajul de genul lui Pepelea, în cel al lui Păcală, adică din prost devine isteț. Dacă prostia lui Prepeleac se conturează din relația lui cu diferiți oameni, istețimea și-o măsoară cu creaturile iadului. Maniera personală de a contopi două motive: *a schimbului păgubos și a păcălirii dracului*, face ca povestea lui Creangă să se diferențieze de variantele populare. Întâlnirea dintre drac și Dănilă are un efect benefic asupra muritorului, el transformându-se din prost în isteț. Absurd în acțiunea lui de la început, Prepeleac e contrastul dintre scop și șirul de fapte care-l contrazic. Lipsit de povara oricărui avut, eroul are o revelație și pune totul pe seama dracului: „parcă dracul mi-a luat mințile”. Acesta este punctul de cumpănă, când Dănilă se leapădă de chipul lui Pepelea și ia chipul lui Păcală, ce-l va păcăli pe drac: „Până acum toți râdeau de Prepeleac, dar acum a ajuns să râdă el de dracul... Dănilă se ținea cu mâna de inimă, râzând de prostia dracului”. De schimbarea ipostatică a acestui erou ne putem da seama și din numele de *Prepeleac* (*pre+leac*), prin care subînțelegem *lecuirea lui Pepelea* sau ipostaza de dinaintea leuirii (dracul l-a leuit de prostie).

Originalitatea poveștii se vede mai ales în întrecerea dintre Dănilă Prepeleac și draci. De regulă, în creațiile populare întrecerea dintre reprezentanții celor două lumi constă în trei probe, dar în cazul acestei istorisiri încercările sunt în număr de șase: luarea iepei în spate și ocolirea iazului de trei ori, întrecerea la fugă, trânta cu ursul, cea a chiuitului, a aruncării buzduganului și a „blăstămurilor” (cea din urmă nefiind întâlnită în prototipurile folclorice), Humuleșteanul amplificând astfel istețimea muritorului în disputa cu dracii. Acest dar este sporit față de variantele populare și prin triplarea numărului de draci competitori. Prin triada încornoraților, în loc să sporească frica omului, ia amploare frica daracilor. Duhurile întunecate ajung să se sperie chiar de copii: „Atunci lasă pe copii, că și dracul fuge de dânșii. Au tăbărât cu toții pe dânsul și l-au schingiuit după plăcul lui Dănilă. Ș-au început dracul a țipa cât îi lua gura; și scăpând cu mare greu din mâinile lor, hârșcăit și stâlcit cum era, a lăsat și bani și tot și s-a dus pe urlați după ceilalți”.

Prostia și frica îi cuprind și pe dracii din *Ivan Turbincă* care își pierd puterile supranaturale în fața posesorului unei turbinci blagoslovite de însuși Dumnezeu. Intrarea în turbincă a întunecaților oferă un adevărat spectacol comic, deoarece ei „încep a se cărăbăni unul pe altul... de parcă-i aducea vântul”. Nici ieșirea din obiectul blagoslovit de divinitate nu este mai prejos. Dacă simplii drăcușori sunt scoși din turbincă de coarne, apoi bătuți, tratamentul superiorului este altul – este scos de barbă, dându-i-se „un frecuş

de cele moschicești, de-i fugea sufletul”, încât fuge „după ceilalți ca tăunul cu paiul...”. După modul de aplicare a pedepsei putem observa cum este „respectată” ordinea ierarhică a iadului.

Spre deosebire de reprezentanții tărâmului lui Scaraoschi, din *Dănilă Prepeleac* și *Ivan Turbincă*, unde își păstrează înfățișarea cunoscută de tradiție și își pierd atributele supranaturale, devenind „niște țăngăi simpatici și cam naivi, ce se întrec în a-i face voia lui Ivan sau în a se lăsa păcăliți de un «prost» ca Dănilă Prepeleac” (Cheie-Pantea, 1982: 37), în *Povestea lui Stan Pățitul* a lui I. Creangă sau în *Kir Ianulea* a lui I. L. Caragiale, chiar și înfățișarea fantastică a dracului este anulată prin împielitarea într-un copil. Vorbim de *împielitare*, și nu de întrupare fiindcă: „întruparea are loc într-un singur trup, pe când împielitarea se poate face în oricâte piei” (NOICA, 1996: 185). Împielitarea este posibilă, după cum afirmă cunoscutul filosof, datorită faptului că cel rău nu are o ființă proprie, ci își asigură continuitatea prin altoirea pe cel bun, pervertindu-i astfel firea. Dacă în mitologie împielitarea se face în „piei” de pisici, iezi, copii, zmeoaice etc., acest lucru nu putea să fie trecut cu vederea de către cei doi clasici junimiști, în operele cărora dracii se numără printre protagoniștii întâmplărilor. Despre împielitări se poate vorbi și în mitul transformării femeii și în cel al albirii unui drac de către o pământeancă, însă împielitarea aici nu mai are efectul malefic asupra omului, ci unul de îndreptare (în primul caz) și de surclasare a încornoratului de către femeia împielită ea în drac (în cel de-al doilea caz).

În *Povestea lui Stan Pățitul* a lui I. Creangă, încornoratul transformat „într-un băiat ca de opt ani”, pe nume Chirică, se comportă asemenea unui simplu muritor de la țară. Pe tărâmul celălalt, stăpânit de Scaraoschi, drăcușorul se manifestă cu multă stângăcie, nereușind să ducă la bun sfârșit nici cea mai mică misiune, el este prost și neîndemânat, dar ajuns pe pământ, la poarta lui Stan, Chirică primește minte. Dacă în concepția populară reprezentantul iadului are o influență negativă asupra omului, în cazul poveștii lui Creangă rolurile sunt inversate: contactul direct cu un pământean îl transformă pe drăcușor, dar în mod pozitiv, din prostănac în înțelept. Pe lângă înțelept, devine un îndemânat în mânăuirea mai multor meserii: tâmplărie, agricultură, până și chirurgie, dar și cunoscător al tainelor însurătorii. Din clipa în care este trimis pe pământ și ajunge în ograda țaranului Stan, drăcușorul se demitizează, are „apucături” omenești: umblă „zgribulind pe la poartă”, „se acățara pe stâlpul porții” de frica câinilor, fiind invitat la masă „băiatul se pune ciobănește, într-un genunchi, îmbucă repede ce îmbucă și-apoi se duce după trebi. Și așa era Chirică de liniștit și de harnic în trebile lui, că parcă era de-acolo de când l-a făcut mă-sa”, primește numele de Chirică, astfel încât supranaturalul infernal este substituit cu un fantastic grotesc.

Odată cu venirea pe pământ a dracului, fantasticul, neobișnuitul apar doar când trebuie rezolvate într-un timp scurt probleme dificile, precum cea a secerișului de grâu. Ucigă-l Crucea trebuie să facă lucruri omenești pentru a nu da de bănuț lui Stan cu privire la originea sa. Însă ceva interior îl face pe flăcăul „stătut”, ajuns de la slujitor în a fi slujit chiar de un drac, să pomenească mereu de cel rău. Atracția de pomenire a necuratului este de la primul contact cu el: „– Ce spui tu, măi?... Apoi dar bine-a zis cine-a zis, că vrabia-i

tot puiu, dar numai *dracul* o știe de când îi”. După treierarea grâului din timpul nopții, Ipate începe să bănuiască originea lui Chirică: „Și Ipate, când a mai văzut și asta, nu mai știa ce să zică; mai că-i venea a crede că și el are a face cu *dracul*”. Deși Stan recunoaște originea drăcească a slujitorului, ajuns în fața alegerii unei consoarte, îi acceptă ajutorul, fiindcă din tot ceea ce a făcut pentru el, s-a ales numai cu bine: „Nu știu, năluca să fii, om să fii, *dracul să fii*, dar nici *lucru curat nu ești*. Numai fii ce-i fi, asta nu mă privește; mie unuia știu că mi-ai priit bine, n-am ce zice!”. Din acest moment apare pactul tacit dintre Stan și reprezentantul tărâmului întunecat, dar gravitatea acestei fapte este atenuată cu multă pricepere de scriitorul humuleștean prin scenariul de găsire a unei soții cu mai puține „coaste de drac”.

Odată cu începerea planului însurătorii lui Stan, se conturează situația ce poate fi redusă la paremia despre femeia care „*are o coastă de drac*”. Însurătoarea lui Stan este simplă. Chirică alege o nevestă după principiul „*răul cel mai puțin rău*”, adică având o singură coastă de drac, de vreme ce femeie într-un tot benefic nu există. Găsind femeia potrivită, Chirică dorește să-i redea starea inițială, astfel încât trece la fapte: „Atunci Ipate odată mi ți-o și înșfacă de cozi, o trânteste la pământ și-o ține bine. Iar Chirică începe a-i număra coastele din stânga, zicând: una, două, trei și, când la a patra, pune dalta, trânteste cu ciocanul, o apucă cu cleștele și-o dă afară”. Aici se poate observa influența bogumilistă asupra gândirii omului simplu, care îi atribuie un rol în creație și celui rău, Nefârtatului. Analizat după modul în care s-a format, cuvânt Nefârtat este o derivare cu prefixul opozițional *ne*, care arată relația antitetică cu Fârtatul. Nefârtatul are o înfățișare „crispată și sălbatică”, fiind „nervos, agitat, neînțeleghător și înclinat spre răutate” (Vulcănescu, 1985: 343). El este un contracreator, căci copiază pe dos, oferind o faptură oarecum deformată a celei originale. Alături de Fârtat, Nefârtatul reprezintă, după cum afirmă Ioan Derșidan „principii personificate” ce „se lucrează unul pe celălalt”, iar „forma de prezentare și mesajul sunt de eres tolerant și de umor țărănesc” (Ioan Derșidan, 2000: 160). Constantin Noica îi recunoaște relația de frățietate cu Fârtatul, dar îl consideră drept o oglindă răsturnată a acestuia. Din punct de vedere filosofic, caracteristic împielitului nu îi este nici răspunsul pozitiv al Zeilor și nici un *nu* categoric. Lui i se potrivește particula *ba* „spus înlăuntrul lumii, dar unul multiplicat la nesfârșit care poate fi rostit pentru fiecare lucru și ispravă în parte” (Noica, 1996: 182).

Chirică – dracul, în loc să sporească răul, este slujitorul binelui, scoate elementul negativ „a patra coastă din stânga”, adică substitutul coastei lui Adam. Chirică îl imită pe Dumnezeu, numai că el nu are puterea de a rosti Cuvântul prin care ia naștere femeia. Prin procesul de scoatere a coastei cu ajutorul dălții, ciocanului și cleștelui, Chirică reiterează oarecum creația inițială, numai că totul se limitează doar la faptă. De aici ne dăm seama de puterea limitată a acestuia. Însuși numele de Chirică indică acest lucru, iar alegerea lui nu este întâmplătoare, precum pare. Este un substantiv propriu obținut prin derivarea lui *Kyros* ce înseamnă *Domnul* cu sufixul diminutival *-ică*, astfel încât ne putem da seama că eroul nostru este un Domn, Dumnezeu, dar la scară mai mică. Chirică este

Nefârtatul din mitologia populară românească, care dorește tot timpul să fie egalul lui Dumnezeu, Fârtatului, dar nu reușește (Vulcănescu, 1985: 234).

Despre ambivalența diavolului din povestea lui Creangă, ca forță ce participă în felul său la creație, vorbește și Vasile Lovinescu: diavolul este „forța care «vrea mereu răul, dar face binele», reîmprospătează lumile prin distrugere; colaborează deci cu Dumnezeu, căci numai distrusă, redusă la o materie primă, o lume poate sluji planului divin de reconstrucție” (Lovinescu, 1989: 150). Ceea ce face Chirică dovedește faptul că a păstrat în natura sa ceva din bunătatea cetelor îngerești, din rândul cărora a căzut Lucifer. Deși Chirică, prin natura lui de drac, dorește să facă răul, el face binele, îl însoară pe Stan, dar și scoate elementul negativ din nevasta acestuia.

Despre împielitarea unui duh necurat în oameni și înfrângerea puterilor lui de către viclenia feminină este vorba și în nuvela *Kir Ianulea* a lui I. L. Caragiale. Variantele mitului popular al supunerii și înfrângerii Celui Rău, datorită inventivității unei femei, vorbesc despre dracul intrat argat la casa unor oameni nevoiași, a căror avere o sporește și le duce la bun sfârșit toate treburile, în afara lucrării de a îndrepta un fir de păr creț. După multe metode de corectare a obiectului cu pricina, în decursul mai multor ierni, întunecatul argat își dă seama că nu are sorți de izbândă cu această treabă și că și-a găsit nănașul în soția stăpânului. Astfel, părăsește casa acestuia, lăsând baltă totul, dar căpătuit cu mulți peri albi. Aceasta a stat la baza multor proverbe: „muierea a albit și pe dracul”, „femeia-i mai drac decât dracul”, „femeia-i mai dihai decât dracul”, „femeia a îmbătrânit pe Dracul”.

Mucalitul Caragiale nu se oprește numai la această pățanie preluată din mitul popular, ci continuă șirul relațiilor cu o altă pământeană, pentru a spori „calitatea” feminină – viclenia, dar și pentru al subclasa pe emisarul întunecat. Drăcușorul are un nume bine ales: Aghiuță – un eufemism cu un statut special pentru *drac*. *Aghiuță* este numele comic dat de popor și reprezintă, după cum afirmă I. Evseev: „un caz tipic al degradării sensului, al desacralizării ce rezultă dintr-o percepție ambivalentă a lucrurilor și esențelor în dialectica gândirii populare” (1997: 251). Deosebirea de sens dintre acest eufemism și celelalte constă în faptul că ființa desemnată de el are, pe lângă atributele diavolești și unele atribute specifice spiridușului, conotația lui negativă fiind astfel diminuată. Însăși forma diminutivală a numelui (din grecescul *agbios* = *sfânt*) arată un fel de familiaritate, chiar simpatie față de el (*sfântuleț*), sentimente total inexistente în cazul celorlalte eufemisme. Imaginea acestui duh malefic, dar în același timp simpatic, o întâlnim la Aghiuță, acel „drac și jumătate”, obișnuit cu sarcini dificile, dar și cu chiulul. Misiunea încredințată de mai marele iadului, de a sta timp de zece ani pe pământ și de a cunoaște necazurile bărbatului căsătorit, se pare că nu e tocmai una ușoară. Relația ierarhică dintre Aghiuță și Dardarot este sesizabilă din formulele de adresare. Supușii îl apelează pe Dardarot cu „Întunecimea Ta”, iar superiorul li se adresează umililor drăcușori cu apelativul „afurisiților”, „zevzecilor”. Infernul creat de Caragiale este unul asemănător cu cel imaginat de gândirea populară, însuflețit de duhuri cu apucături omenești. Dardarot are simpatii pentru unii dintre supuși. Un favorit este și Aghiuță, pe care-l alintă patern cu „mititelul taichii” și „puiule dragă”. Umanizarea Întunecimii Sale se

realizează și prin obiceiul de a aplica un picior „drept unde-ncepe să-i zică spatelui coadă”. Acest „procedeu” este săvârșit atât înaintea începerii misiunii, cât și la terminarea ei, supliciu de la care nu face abatere nici Aghiuță.

Noua misiune a lui Aghiuță, de a se căsători și a trăi zece ani cu o femeie, îi reamintește neplăcuta experiență sisifică de a îndrepta un fir de păr creț: „Îi dedese baba de lucru – să-i îndrepteze un fir de păr creț: l-a tot muiat cu limba Aghiuță și l-a tras prin degete, zi și noapte fără repaus; de ce-l muiat și-l trăgea, de-aia firul se-ncârlionța și mai tare; și așa și iar așa, până i-a ieșit dracului părul prin căciulă; s-a lipsit și de simbrie și de tot, și-a fugit de la stăpână” și îl determină să aibă o reacție ostilă: „Când a mai auzit că o să aibă de a face și cu o femeie, a vârat coada-ntre picioare”. Dar ceea ce l-a neliniștit pe drăcușor îl va urmări și în noua experiență pe pământ.

Dintre muritoare, Aghiuță își alege ca nevastă pe fiica mai mare a lui Hagi Cănuță, pe frumoasa Acrivița. Ceea ce îl atrage pe încornorat la această pământeană este tocmai privirea crucișă, trăsătură ce indică legătura acesteia cu forțele întunecate: „vestită de frumoasă; numai atât cusur avea și ea, că se uita uneori, nu totdeauna, *cruciș*; dar tocmai asta îi plăcea lui cu deosebire”. În opera lui Caragiale, privirea crucișă este un semn diabolic, pecetea oamenilor cunoscători de farmece și taine malefice (lucru observabil și în scrierile fantastice: *La conac* și *La hanul lui Mânjoală*).

Soția – Acrivița, pe zi ce trece, își dezvăluie noi și noi „fețe” ale caracterului său, încât îl induce în eroare chiar pe trimisul iadului. Femeia trece de la o extremă la alta, de la „mielușea”, la „leoaică”, de la „scorpie nebună”, la o soție iubitoare ce-și alintă soțul cu vorbele „lumina mea”, „mângâierea lumii”. Această oscilație caracterologică îl determină pe Aghiuță, împelițat în pielea lui Kir Ianulea, să fugă de la soție și să-și reia îndatoririle diavolești de dinainte de căsătorie: să posede sufletele pământencilor. Dar și această „ocupație” a Întunecatului nu îl va priva de fosta soție. Numai la pomenirea numelui de Acrivița, drăcușorul nu mai ține niciun pact, părăsind pământul și întorcându-se „rupt de oboseală” acolo unde îi este locul – în iad și unde primește permisiunea de a dormi „trei sute de ani”.

Prin intermediul negustorului Negoită, cunoscătorul secretului lui Aghiuță, văduva Acrivița va primi „darul” de a vindeca femeile posedate de cel rău, numai prin rostirea vorbelor: „Aici mi-ai fost ascuns, Ianulic?... Și eu te căutam ca o nebună... fos-mul parighoria tu kosmul?”. Punctualitatea și înfățișarea soției la față locului unde se găsea o persoană posedată de către drăcușor, soțul Ianulea, sunt sugerate și de numele fetei lui Cănuță, deoarece „numele este o chintesență a persoanei, iar persoana, cu toate particularitățile și energia ei, este prezentată în nume” (Petrache, 1998: 5). Acrivița vine de la termenul teologic grecesc *akriveia*, care s-ar traduce prin *observarea exactă a canoanelor*. Soția nu observă cu exactitate canoanele bisericesti, ci mai degrabă cutumele tradiției populare cu referire la exorcizarea duhurilor necurate.

Caragiale, prin reluarea mitului popular și prin continuarea lui cu o nouă experiență a dracului printre muritori, se apropie de gândirea omului simplu, ce luptă cu forțele răului prin ironizare și subclasarea lor în competiția cu un om.

Înfrângerea împielitului o întâlnim și în basmul *Calul dracului*, a lui I.L.Caragiale. Formula inițială „Era odată” ne introduce în lumea poveștilor, dar mai degrabă aceasta are rolul de a camufla intenția reală a scriitorului, care trebuie căutată în plăcerea spusului, cu tot ce presupune aceasta: atmosferă, culoare locală, limbaj colocvial. În afara acestui clișeu de basm, începutul istorisirii e construit într-o înșelătoare cheie realistă: o cerșetoare stă lângă o fântână de pe marginea unui drum de țară și un drumeț întârziat este în căutarea unui loc pentru înnoptat. Trebuie urmărit felul cum autorul își construiește textul în această primă parte a lui, prin cele câteva aluzii vagi: e lună plină, baba „e o biată păcătoasă fără putere” ce are „ochii verzi”. Aceste aluzii sunt imposibil de descifrat de către cititor, deoarece lipsește codul. Repede se creează o atmosferă propice taclalelor, în care scriitorul integrează din nou începutul specific basmului: „A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti...”. Până acum întreaga narațiune pare să fi avut scopul să abată atenția cititorului de la adevăratele intenții ale povestitorului, deoarece urmarea este surprinzătoare. Întâmplările primesc pe nesimțite o nuanță grotesc-erotică, deși jocul babei și al lui Prichindel păstrează același ton aflat la granița dintre grav și comic. Dialogul dintre fata de împărat prefăcută în babă și Prichindel, primit în gazdă sub învelitoarea ei, este plin de subînțelesuri, asemănându-se mult cu cel dintre Moș Nichifor și Malca, din povestirea lui Ion Creangă. Baba vrea să se plimbe pe jos, iar tânărul drumeț, călare:

„– Uite mă! Tu ești cam țăcnit pe semne... Da’ un’ să-ți găsec cal acușica!... Ce, acilea sunt grajdurile lui tat-tău, să bați numai-n palme și să-ți vie bidiviul gata la scară?... Îmi pare rău de boierul tău...!

– Păi, eu *cal* am zis?... am zis *călare*.

– Adicăte, cum vine vorba asta?

– Și mie îmi pare rău de dumneata, că-mi spuseși adineauri că știi multe și le înțelegi pe toate, și atâta lucru, bag seama, nu pricepi...”. Urmează apoi călătoria celor doi. Baba se pune piua și Prichindel îi sare în spate, ceea ce autorul arată doar prin onomatopee, asemenea lui Creangă.

Spre deosebire de basmul popular în care personajul atins de blestem este dezlegat dacă îndeplinește anumite condiții, în istorisirea caragialiană dracul fiind păcălit pe timp de noapte, fata de împărat revine la vechea înfățișare de babă. Pe Caragiale nu-l mai interesează salvarea tinerei. Interesul cade pe ideea păcălirii dracului, a posibilității reluării întâmplărilor prin blestemul ce se transformă din povară într-un atu (de a-și trăi viața în două ipostaze). Fata nu se consideră o victimă a blestemului. Ea știe că nu-și poate redobândi înfățișarea inițială de odraslă împărătească „decât atunci când o putea păcăli pe dracul, ba încă, și atunci, numai pe vremea nopții”. Originalitatea basmului este dată și de încornoratul capabil să trăiască sentimentul înălțător al naturii, adică să simtă omenește, să admire frumusețile înconjurătoare: „S-au plimbat mult și multe lunci au văzut cu câte floril și atâtea cântări de păsări, care mai de care, au auzit!”. Faptul că în final Prichindel nu se prea arată dispus să repete curând plimbarea cu fata de împărat vine ca un regret pentru slăbiciunea de a fi căzut pradă babei și de a-și pierde din atributele diavolești.

Ion Creangă și I. L. Caragiale, ținând cont de mentalitatea populară, prin inserarea miturilor demonice și a duhurilor necurate în creațiile lor au încercat o remodelare a lor, o interpretare nouă sau o tratare dintr-un unghi diferit, dar și o actualizare.

Bibliografie:

Caragiale, Ion Luca, *Opere, Teatru. Proză. Versuri*, ediție îngrijită de Marcel Duță, în loc de prefață și cronologie de Șerban Cioculescu, București, Editura „Grai și suflet – Cultura Națională”, 2003.

Creangă, Ion, *Opere*, ediție critică, note și variante, glosar de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș, introducere de Eugen Simion, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000.

Cheie-Pantea, Iosif, *Palingeneza valorilor*, Timișoara, Editura Facla, 1982.

Derșidan, Ioan, *Clasicii junimiști și învățământul*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2000.

Lovinescu, Vasile, *Creangă și creanga de aur*, București, Editura Rosmarin, 1989.

Noica, Constantin, *Cuvânt împreună despre rostirea românească*, București, Editura Humanitas, 1996.

Pamfile, Tudor, *Mitologia poporului român*, vol. II, București, Editura Vestala, 2008.

Petrache, Tatiana, *Dicționar enciclopedic al numelor de botez*, București, Editura Anastasia, 1998.

Vulcănescu, Romulus, *Mitologia română*, București, Editura Academiei Române, 1985.